

MIC. # 9933 (RAB. 2137)

HABERMAN, MARCUS L.

KITVE RAV MORDEKHAI
ARYEH HABERMAN...

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

כתבי מרדכי אריה האברמן...

BROOKLYN: [1938-1941]
ASHKENAZIC SCRIPT

כמה שנים חלפו מאז ש...
בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

בשנת 1918...
אשר...
בשנת 1918...
אשר...

אזו יום שנת קשה סגה צרור צקצק או הגונה אהולת מפסי קולת כוונה. אהו (כאלה) ווייל
הביתה "מקול דנלת דתמו חב הדו קלמ" אהבוקר "קשה השקה. אכל קלם לאו קוונתו
חוקת הביתה" לאו הקדנו התמוח" ויון לזל אשוע" אהבוקר "מפיק לאו וקנה הכין"
אפולק "בזורפ" בחרוש מתיק לא וקנה הכין" בצוגש של טלה לבח זונל" מלה בולת בהלבח" וול טהוה
אהו הווש אמנה מלה אה המנה וול טהוה. אנה סל תמו הקוללות לולקו - אולקן שנה המשק
הכמבש בהכרה אום שנתו קשה סגה גלי. הנה זופי אכח זוג זלי הקדנו אכח כיו יום הי הקדנו גמי
היוול הלו הוול הוול אהלה הוול קוה קוה כחור אום קלוח סגה אפולק קלוח זוג זלי הקדנו אכח כיו יום הי הקדנו גמי
אום. סל זקנו אפולק אום הושק אום אלו הקדנו חו" מלי הולקנה מה קלוח זוג זלי הקדנו אכח כיו יום הי הקדנו גמי
אן והחוקן אפולק זוג זלי אה" כיו יום הי הקדנו אכח כיו יום הי הקדנו גמי.

הוא קרוי אדם אשור כי לא היה שמו ימין של זה. אולם קראוהו אשור אדם אשור

בכבוד קרוי כי ע' קדשה לשמה בשם אולתה בשם אולתה בשם אולתה בשם אולתה

אדם אשור הוא כי קדשה שמה לא קשה יקרא קדשה אדם אשור כי אשור אדם

אדם אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור

אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור

אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור

אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור

אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור

אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור

אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור אשור

חברת נשים של המזרח באמריקה

Mizrachi Women's Organization of AMERICA

1133 BROADWAY - NEW YORK, N. Y.

CHelsea 3-0942

OFFICERS

President

MRS. ABRAHAM SHAPIRO

Vice-Presidents

MRS. AARON ASHINSKY, Hon. V. P.

MRS. SAMUEL GOLDSTEIN

MRS. JESSE GINSBERG

MRS. MAX LEISEROWITZ

MRS. M. A. SINGER

MRS. R. W. STANDER

MRS. LOUIS WALD

Treasurer

MRS. BARUCH H. SCHNUR

Associate Treasurer

MRS. NATHAN B. FISCHER

National Secretary

MRS. SIMCHA RABINOWITZ

Associate Secretary

MRS. BEZALEL COHEN

Committee on Finance

MRS. SAMUEL FASTEN

MRS. WILLIAM WEINTRAUB

December 4, 1939

Dear Rabbi:

Shabbas Chanukah, December 9th, is Mizrachi Women's Shabbas. All over the country all Mizrachi Women Chapters will celebrate this Shabbas by conducting a special Oneg Shabbat.

We would be gratefully indebted to you if you would be kind enough to speak about Mizrachi Women's activities from your pulpit that day. We are enclosing herewith a booklet describing our work.

I feel sure that you, as a leader in Jewish life in America today, realize the importance of Mizrachi in the rebuilding of Palestine, and that you will cooperate with us in bringing our message to your congregation on Saturday, December 9th.

Thanking you for your kind cooperation, and with sincere prayers and wishes that the sufferings of our Jewish brethren will come to an end very soon, I am, with Mizrachi greetings,

Very cordially yours,

Yehuda P. Shapiro

MRS. ABRAHAM SHAPIRO
National President

SR:LB

בשמי הגדול פ' הגי'ר סיפורי קטנים. אלו הם ארבע.

בזמנו כפי קצת קטן

השני הראשון (בזמנו) שהפילה לפניו ארבעה שנים ארבעה שנים
על אונסה זמן זה שמונים ארבעה קצת נע.

בשמי' מזה זמנא פ' פ' . כמו שנתן את השלום על זמנו מזה זמן זמן זה
שנים יקטן הזמן אלו כן זמן השלום אלו זמן זמן זה זמן זה זמן זה
שנים זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה
זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה
זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה
זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה
זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה זמן זה

[Faint, mostly illegible handwriting in the lower section of the page]

אין ארץ ישראל ואלו הארבעה עשר ימים

ביום הזה יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו
ויהי כי יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו

ויהי כי יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו
ויהי כי יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו

ויהי כי יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו

ויהי כי יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו

ויהי כי יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו

ויהי כי יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו

ויהי כי יקראו את ה' אלהיהם וישתחו וישתחו וישתחו

אין ארץ ישראל

כבדתי את ה' אלהי אבותי
כפי מצותך

אשר צויתני

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

אשר צויתני
לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

לעשות מצותך

ועד הרבנים "דניו-יארק רבתי

ל אין הלול שבת ר"ה, האט דער ועד הרבנים גענומען אויף זיך די גרויסע ארבייט כדי לזכות את הרבים אויפצונעמיצען צאי שבת ויום טוב. די אלע אונגעגעבענע צייטען אין דעם לוח זיינען פינקטליך אויסגעריכענט, פארום אויף די אינפאר- ידניט מקיל זיין ה"ו ארויסלאזען שבת ויום טוב פריער ווי עס איז אונגעוויזען אין דעם לוח.

ת ש"ב			זמן תפלה בעלות הישר יום ראשון		
ליכת צינדען	ערב שבת	פארום	א) זמן תפלה בעלות הישר	ב) זמן תפלה בעלות הישר	
6.43	5.50	פארום 20	ויקרא	9.06	5.10
6.50	5.57	פארום 27	צו	8.58	4.58
			שמיני א'	8.51	4.46
6.59	6.05	פארום 3	ב' דפסה ע"ש		
7.07	6.12	פארום 10	שמיני ב'	8.44	4.35
7.14	6.20	פארום 17	תודיע מצודע	8.38	4.24
7.23	6.27	פארום 24	צדדי קדושים	8.32	4.13
DAYLIGHT SAVING TIME					
8.31	7.34	פארום 1	אמור	9.26	5.03
8.38	7.41	פארום 8	בהר בהקתי	9.21	4.54
8.47	7.49	פארום 15	במדבר	9.16	4.46
8.54	7.55	פארום 22	א' דשבעות ע"ש	9.13	4.39
9.00	8.01	פארום 29	נשא	9.10	4.33
9.06	8.06	פארום 5	בהעלותך	9.08	4.29
9.09	8.10	פארום 12	שלח פך	9.07	4.27
9.11	8.13	פארום 19	קרה	9.03	4.26
9.12	8.14	פארום 26	חקת פלג	9.03	4.26
9.11	8.14	פארום 3	פינחס	9.12	4.29
9.09	8.12	פארום 10	מטות מסעי	9.15	4.32
9.05	8.08	פארום 17	דברים	9.17	4.37
8.59	8.02	פארום 24	ואתחנן	9.21	4.42
8.52	7.56	פארום 31	עקב	9.24	4.49
8.44	7.48	פארום 7	ראה	9.26	4.55
8.34	7.38	פארום 14	שפטים	9.30	5.02
8.22	7.28	פארום 21	כי תצא	9.33	5.09
8.10	7.18	פארום 28	כי תבא	9.35	5.16
7.58	7.06	פארום 4	נצבים וילך	9.38	5.23
	6.54	פארום 11	ערה תשיב הבטל"פ	9.39	5.30

מען חוב צו ג"ט, צו אונזער פאלק און צו זיך פאר אידען. שיקט זיי אין די ישיבות.

ערע קינדער אין די ראדיקאלע שוהלען פון

פון תורה און אידישקייט !!!

יגע ישיבות אין ניו יארק, דאס פונדאמענט קא !!!

ר אין א ישיבה !!!

ד — ישיבת ר' יצחק אלחנן !!!

א ישיבות אין יוראפ און ארץ ישראל, פער- ניט פאלען ח"ו.

שוהלען די בתי מקדש מעט, וועלכע האלטען מוז זיין א מעמבער אין אונז שוהל !!!

א גוט יאהר אין די אמת'ע שטענדיגע אנץ יאהר !!!

ערס, מואווינג פיקטשורס און דענסטינג האלם! ט פון די ימי הרין און די קדושה פון

לות ומריפות ח"ו !!!

ע כשר'ה שפייזען נאר אין די ערשטער וואס בכשרות.

ים פון אונפערטרויענס-ווערמע מכשירים און בהק אין אייער סעקשאן !!!

שפחה און ברענגט אויף כשר'ע חרות !!!

אין אייערע סעקשאנס! העלפט דעם ועד- אויסצובויען נייע, שעהנע, סאניטארישע וואנדט !!!

ען פאלק !!!

האלט הייליג דעם שבת און היט איהר און ה.!!! שטארקט די הענר פון די וואס ז קויפט אלעס וואס איהר געברויכט

ס דעם שבת-רוה, וועלכען איהר האט יעצט בנט די שוהלען, לערענט אדער הערט א אידיש ט אין די שבתים צו די רעליגיעזע ערציהונג שבת פאר א שבת לדי אלקיך.

הייזער, משיקען מארקעטס, וואודשט פקטאריס, בוטשערס, דעליקאטעסען סטארס, האלם, רעסטאראנטס, בעקערייען, רבנים, שוחטים, וועט קריגען ריכטיגע אינפארמישאן. בכתיבה וחתימה טובה לנו ולכל ישראל בארץ ובגולה.

יעהר ליבער לוח

אויסגעארבייט, צוזאמענגעשטעלט
און ארויסגעגעבען דורכ'ן

אזוי ווי וועגען די צייט פון מוצאי שבת וימים טובים הערשט א ערבוביא גדולה און פיעלע ווערען נכשל ריכטיג די צייט פון שקיעת החמה ביו צאת הכוכבים און בעטשטעלען פינקטליך דעם זמן פון מוצאי מיישאן פון די גאזוערמענטס גרעסטע אבוערוואטאריעס און אנדערע ריכטיגע מקורים און קיין איד מאחר זיך

ערפילט אייער ערשטען און הייליגסטע אליון — מאכט אייערע קינדער חדרים און תלמוד תורות.

איהר טאהרט ניט אריינגעבען אייער ארבייטער רינג און שלום עליכם.

רייכט ניט אפ אייערע דורות פון שפיצט און שטארקט די אלע הייליגע פון אמת'ן אידישען הנוך אין צמערקא יעדער איד מוז זיין א מעמבער שפיצט די גרעסטע ישיבה אין לאנד - שפיצט די הייליגע און גרויסע וועלט געסט ניט אן זיי און לאזט זיי ניט שפיצט און פאמדראניזט די הייליגע ש רבנים מובהקים! — יעדער איד מ ימים נוראים — געהט אויסבעטען א שוהלען, וואו די שכינה רוהט א גאנצן מען טאר ניט דאוונען אין די טהעאטער פערשוועכט ניט די הייליגקייט די תפלות!!!

היט זיך, ניט נכשל ווערען אין נבלון קויפט פלייש, דעליקאטעסען און אלע זינען בעוואוסט אלס מוחזקים פארלאזט זיך ניט אויף סתם-הכשרים פרעגט זיך נאך ביי א רב מובה היט אפ מיט הייליגקייט טהרת המשט העלפט אויסהאלטען די מקואות ארבענים אין זיין הייליגע ארבייט מקואות אין אלע פעקשאנס פון שטן היט אפ די קדושה פון אידישען זכור את יום השבת לקדשו — אייערע קינדער ג"מ'ס הייליגע מתנה האלטען הייליג דעם שבת און ביי שומדי שבת.

אידישע ארבייטער! נוצט אויס פאר זיך און אייערע קינדער: גאזוכט ווארט, גיט מעהר אויפמערקזאמקייט פון אייערע קינדער. מאכט אייער ש

ליכט צינדען		ערב שבת		מוצאי שבת	
ערב ראש השנה	סעפט. 21	6.36	ערב שובה	סעפט. 26	6.29
STANDARD TIME					
ערב יום כפור	סעפט. 30	5.22	מוצאי יום כפור	אקט. 1	6.11
האינו	אקט. 3	5.17	ע"ש חול"מ סוכות	אקט. 10	5.56
בראשית	אקט. 17	5.45	נה	אקט. 24	5.35
לך לך	אקט. 31	5.26	זרע	אקט. 7	5.20
היי שרה	אקט. 14	5.14	דעצ. 5	אקט. 21	5.09
תולדות	אקט. 21	5.09	דעצ. 12	אקט. 28	5.06
ויצא	אקט. 28	5.06	דעצ. 19	אקט. 26	5.12
וישלח	דעצ. 5	5.06	דעצ. 26	יאנואר 2	5.16
וישב	דעצ. 12	5.06	יאנואר 9	יאנואר 16	5.31
מקץ	דעצ. 19	5.08	יאנואר 23	יאנואר 30	5.47
ונוח	דעצ. 26	5.12	פּעב. 6	פּעב. 13	6.03
וידו	יאנואר 2	5.16	פּעב. 20	פּעב. 27	6.18
שמות	יאנואר 9	5.23	מארט 6	מארט 13	6.34
וילך	יאנואר 16	5.31			
בא	יאנואר 23	5.39			
בשלח	יאנואר 30	5.47			
יתרו	פּעב. 6	5.55			
מישפטים	פּעב. 13	6.03			
תרומה	פּעב. 20	6.10			
תצוה	פּעב. 27	6.18			
כי תשא	מארט 6	6.26			
ויקהל פקודי	מארט 13	6.34			

זמן תפלה בעלות השחר יום ראשון

(*) זמן תפלה בעלות השחר יום ראשון

היינטיגער טאג איז דער 11טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 10טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 9טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 8טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 7טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 6טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 5טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 4טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 3טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 2טער טאג פון חנוכה. פריער איז דער 1טער טאג פון חנוכה.

אויב איהר ווילט אויסגעפינען וועגען אלע זאכען וואס אנגעהערן דעם אידישען רעליגיעזען לעבען אין ניויארק, ווי שלאכטהיים מוהלים, סופרים, ישיבות, תלמודיתורות, א. א. וו., פרעגט אן ביים „ועד הרבנים" און איהר ווילט

TEL, GL,5-8948

Rabbi Marcus L. Haberman
Rabbi of Cong. Beloved Companions
1819 Prospect Place
Brooklyn, N. Y.

1511. RESIDENCE
~~1812~~ EASTERN PARKWAY
BROOKLYN, N. Y.
~~TEL, BLOKENS 2-8737~~
TEL, GL,5-8948

מרדכי ארי' האבערמאן
מלפנים אבד"ק גאליגורא (גאליציי)
וחבר דפיד"צ פווען
רב דבהכ"צ רעים אהובים
1819 פראספעקט פלייס
ברוקלין, נ. י.

1.50
60

2.30

16.25

17.50

137

100

100

עצמ תורה

מרפני הזקיק למד ולמד הקנות אמתם לך
 בך ועונה הלאה בקבלת אמתאני ומצד וינה
 בנתי תורה ומצולם נפלאים בתב עלי ספר
 בתמים ומלקות הניח אחינו אמוני לפר
 וצא לאור ספרו מראה בתל"א קדוש התוס
 ארי לגמורה ולר התורה גוד ונאסף אמתו
 ניה ומצולה האקצה לאלתו ונתנו ולכל מכוניו
 יתבו עלי כל בית לואל לפני כותרת לוי התורה
 נאני מקרא יקרא סולת נקי וקבל טהור
 ה"ה פרק הקאון המורה אור ולתא

וקדולו מתאוריקא

מנדכי ארוב בקרה ל למתה קבלה

אבדק אמתאני חזר בקיצ קוויטן

דק בקיצ נאם אפוקים

ויק בקיצ מתניו בדת

נפלה חזק מל אקל סיון תלה

תנצ"ה

כתר תורה

מרדכי הצדיק לימד ושמש ברבנות ארבעים שנה
רב ומורה הוראה ~~במנהג~~ בקהילת גאלוגארי ובעיר וינה
דברי תורה וחדושים נפלאים כתב עלי ספר

כתבים וחשובות הניח אחריו באמרי שפר
יצא לאור ספרו "מראה חודש" על קידוש החודש
ארי שבחבורה ושר התורה גוע ונאסף בעמיו
רבה וגדולה האבדה לאטתו ובניו ולכל מעיריו
יבכו עליו כל בית ישראל שנפל כוהנהג מר החורה
האי גברא יקירא טולת נקי ונפש טהורה

ה"ה הרב המנוח המובהק מור יצחק
וקדושו מרנא ורננא

מרדכי יצחק במחצית ר' אלתר זצלה"ה
מבר"ק גאליגורדו חבר דביד"צ ברויזען

רב דבהכ"נ רעים אהובים

ורב דבהכ"נ מחזיקי הדת

ביתר קרב ר' יצחק מירון זצלה"ה

וה' נ' ש' ב' ה'

אקולטת המלך והמלכה. אדם רשע הוא נשק בנשק ולא כפי שישן המלך. אבזה נשקל כממשון בגדולת סגל:
 אלו נאמר מלך כי חותמו אורף על המלך הוא חונק שרשו מלח בשין המלכה כ"י ק"ט א"י ק"ט פ"י ל"ב כ"י י"ה
 כפיך זכות מלח זרען כ"י מלח שורף האדם מייקל א"י רשע מלח שקט ויני הנילואש היו א"מלך קמולת המלך
 ג"פ. א"ע רשע ז"ל דגם בווי ק"טו הקראו מילואש אקל הקור כ"ו ק"ז מילואש משה אלה רשעו מלך פ"ו
 ג"פ. ^{ז"א} א"מלך מלח מלח דהמלח המלך לא היו כ"י קולמ ח"י כממשון ק"ט א"מלך קמולת המלך
 ה"י מושון אהרונת שכינה. ארפי מלח מילואש מלחמו קמולת א"מלך המלח שכינה. זה
 ז"ו רשע מרשו ממשון קמולת מלח ממשנה דמלח שחמל קמולת ש"ו האו המלח
 שכינה. ז"ע א"ע א"מלך המילואש ה"י כ"י אקמולת המלח ז"ע נקמ ש"ע כ"י. מלח
 שרשו המלח א"מלך ז"ו מ"י פ"י מ"י א"מלך

א"מלך מלח מלח דהמלח המלך לא היו כ"י קולמ ח"י כממשון ק"ט א"מלך קמולת המלך
 ה"י מושון אהרונת שכינה. ארפי מלח מילואש מלחמו קמולת א"מלך המלח שכינה. זה
 ז"ו רשע מרשו ממשון קמולת מלח ממשנה דמלח שחמל קמולת ש"ו האו המלח
 שכינה. ז"ע א"ע א"מלך המילואש ה"י כ"י אקמולת המלח ז"ע נקמ ש"ע כ"י. מלח
 שרשו המלח א"מלך ז"ו מ"י פ"י מ"י א"מלך
 א"מלך מלח מלח דהמלח המלך לא היו כ"י קולמ ח"י כממשון ק"ט א"מלך קמולת המלך
 ה"י מושון אהרונת שכינה. ארפי מלח מילואש מלחמו קמולת א"מלך המלח שכינה. זה
 ז"ו רשע מרשו ממשון קמולת מלח ממשנה דמלח שחמל קמולת ש"ו האו המלח
 שכינה. ז"ע א"ע א"מלך המילואש ה"י כ"י אקמולת המלח ז"ע נקמ ש"ע כ"י. מלח
 שרשו המלח א"מלך ז"ו מ"י פ"י מ"י א"מלך

מלח מלח מלח דהמלח המלך לא היו כ"י קולמ ח"י כממשון ק"ט א"מלך קמולת המלך
 ה"י מושון אהרונת שכינה. ארפי מלח מילואש מלחמו קמולת א"מלך המלח שכינה. זה
 ז"ו רשע מרשו ממשון קמולת מלח ממשנה דמלח שחמל קמולת ש"ו האו המלח
 שכינה. ז"ע א"ע א"מלך המילואש ה"י כ"י אקמולת המלח ז"ע נקמ ש"ע כ"י. מלח
 שרשו המלח א"מלך ז"ו מ"י פ"י מ"י א"מלך
 א"מלך מלח מלח דהמלח המלך לא היו כ"י קולמ ח"י כממשון ק"ט א"מלך קמולת המלך
 ה"י מושון אהרונת שכינה. ארפי מלח מילואש מלחמו קמולת א"מלך המלח שכינה. זה
 ז"ו רשע מרשו ממשון קמולת מלח ממשנה דמלח שחמל קמולת ש"ו האו המלח
 שכינה. ז"ע א"ע א"מלך המילואש ה"י כ"י אקמולת המלח ז"ע נקמ ש"ע כ"י. מלח
 שרשו המלח א"מלך ז"ו מ"י פ"י מ"י א"מלך
 א"מלך מלח מלח דהמלח המלך לא היו כ"י קולמ ח"י כממשון ק"ט א"מלך קמולת המלך
 ה"י מושון אהרונת שכינה. ארפי מלח מילואש מלחמו קמולת א"מלך המלח שכינה. זה
 ז"ו רשע מרשו ממשון קמולת מלח ממשנה דמלח שחמל קמולת ש"ו האו המלח
 שכינה. ז"ע א"ע א"מלך המילואש ה"י כ"י אקמולת המלח ז"ע נקמ ש"ע כ"י. מלח
 שרשו המלח א"מלך ז"ו מ"י פ"י מ"י א"מלך

השמטה ממכתבים הקודמים.

ב"ה יום ה' לסדר "צעקת בני ישראל" באה אלי לפ"ק.

כבוד ידידי הרב הגאון המהולל נודע בשערים, שר וגדול ליהודים, דורש טוב לעמו, בנש"ק אילי תרשישים בקש"ת מרן אברהם חיים דוד סופר שליט"א, נשיא אה"ק ת"ו.

אחדשה"ט. הן צעקת בני אחינו מנהלי כולל הראהביטש בעיר הקודש ירושלים ת"ו באה אלי, ונתבקשתי מאתם לצאת בעזרתם להצילם מני העושק אשר יתגוללו עליהם בני כוללי אנטיניא, וויזניצא, קאסוב, להעביר עליהם את הדרך הכבוש כמו יובל שנים בתקנת עמודי עולם הגאונים הקדושים זצלה"ה בדור שלפנינו — וגם ראיתי את הלהין אשר נלהין כבוד הדר"ג שליט"א לגול מעליו חרפתם אשר יתנו אותו למסרב היו לעמוד אתם למשפט, — והאומנם צעיר אנכי לימים ומה מני יהלוק בקבר כללי בזה, ולאלה הגדולים היושבים ראשונה במלכות (מאן מלכי) עמהם דבר המשפט הזה, ואמרו ז"ל קטן הבא לכבות אין שומעין לו (שבת קכ"א). אך כדי לעשות רצון יראי ד' אחינו היושבים בקודש אשר ארבעה פנים להם נגדינה (במאחז"ל חד מינן דאזיל להתם כתרי מני' וחד מינ' בתרי מינן

תשובה כהלכה

ק"ח

כתובות ע"ה) יצאתי הפעם חוץ מגדר הנימוס ואדברה נגד מלכים ולא אבוש בעזה"י.

הנה לדעתה לו נניח שיש לבני כוללי או"ק איזה טענה עפ"י ד"ת מ"מ עכ"פ מצדנו מצד המתנדבים הדבר נוגע יותר להוראת איסור והיתר; כי הנה על מעות המתנדבים סתם שלא יצייתו להשלוחין לית דינא ולית דינא שאסור לשנות מעני לעני כאשר דברנו מזה במכתבי הראשון. אך הספק בזה. אף אם נניח שאיזה מתנדבים כמו מהסידי וויזניצא. אנמיניא הויטבים בגאליציא יתפתו לדברי המשולחים לכן אפוא נכון לדעתם להציע הדבר לפני הרבנים הגדולים בדרך שאלה. אם מותרים המה המתנדבים לשנות דרכם ולכלול בעת גם כוללי או"ק בין כולל גאליציא וכאשר יסכימו לאיסור או בודאי שארית ישראל לא יעשו עולה לציית לקול השלוחין. וממילא לא יהי להם מקום גם עפ"י ד"ת. והצדיקים יסכימו בענות קדשים והקולות יהדלון.

ולמען לא אבא ביאה ריקנית אעיר בקצרה כפי קוצר בינתי בשורש ד"ו. — ובראשונה נחקור דעת הגדולים בדור שלפנינו מתקני חילוקי הכוללים. מה ראו על ככה. ומה הגיע עליהם דהרי לפי תקנת הב"י והר"ם אלשיך ז"ל הנדבת רמבעה"י שייכים לעניי א"י וכימיהם לא הי' עוד סדרים אלו רק יד כל העניים שוין בכל הנדבות מאיזה מקום שבאו. והן אמת כי מזקנים נתכונן משה רבינו ע"ה ואחריו ב"ד של שמואל הרמתי. ודוד המלך ע"ה תקנו חילוקי משמרות בביהמ"ק כמבואר בתענית כ"ז. וזולת תקנתם הי' יד כל הבהנים שוין בכל הקרבנות המובאין להקריב והם תקנו סדר המשמרות חילוק זמננה ומשמיא אסכימו ע"י כמאה"כ לבד ממכריו על האבות. ממילא כמו כן יש מקום לסדר חילוק מקומות שסדרו רבותינו בדור שלפנינו ז"ל. — אך הרי אין בזה"ו ב"ד סמוכין. וקיי"ל דאין כה ביד ב"ד שבדורינו לתקן תקנה כללית במקום דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי. דרק ב"ד שבעיר יש להם כה לתקן כן בעירו. אבל לא לכל העולם כמבואר באריכות בחו"מ סי' ב' ובב"ה שם. וא"כ א"י אפוא מצאו מקום לתקן חלוקה הזאת אולי הוא פסידא לאיזה צד מהכוללים. אמנם י"ל בכי אנפין. א' הראו

ברוח קדשם שתקנה הזאת יהי מועיל להרחבת מצות צדקת א"י ועי"ז יתיישבו אחינו בקדש. והשבו זאת לסייג וגדר דבזה יש כח ב"ד יפה גם בדורינו לתקן אף במקום רווחא ופסידא כמבואר שם. ב) והיותר נראה דתקנו כן בהסכמת אחינו יושבי גאליציא ובוקאווינא ובבד"ג בהסכמת הקהל פשיטא דיש כח בידם לתקן גם תקנה בעלמא בלי סייג וגדר כמבואר וקצרתיו.

ומעתה הנה לפן הא' הדבר פשוט אם נמצא שיהי' בזה משום סייג וגדר שאין יכולת ביד שום ב"ד לעקור תקנתם. ואף אם יצויר שימצא בדורנו ב"ד יפה מהן. כמבואר ברמב"ם פ"ב מה' ממרים ה' ב' ג' דאף ב"ד גדול בהכמה ובמנין א"י לבטל דברי ב"ד הקטן ממנו אם תקנו לסייג וגדר. ואף דיש לחלק בין סייג לסייג. מ"מ כבר פסק בשבלי"ח ח"ב סי' קמ"ג בהא דהי' נהוג בק"ק מיץ לדון בזבל"א ורצו הקהל לקבוע דיינים ולא הסכים עמהם דכיון דהמנהג הזה יש בו משום צד סייג כדאמרינן בר"פ ז"ב שמתוך כך יצא הדין לאמתו לכן אין לשנותו כלל. יעווי"ש. וה"ה בנ"ד אם נאמר דיש בזה איזה סייג וגדר.

אמנם גם לדרך השני שכתבנו נלענ"ד דתקנה קבועה ישנו באן ול"מ דאין כדברי הני שלוחין ממש לעקור תקנה קבועה מגדולי עולם. אלא אף א"נ שייטבו ב"ד חשוב בדורנו לבטל תקנה זאת. מ"מ הרי קי"ל דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אא"כ גדול ממנו בהכמה ובמנין. ואף שהתוס' יבמות ע"ט: כתבו דבעיניי ממון ל"ה ביטול וכל ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו. אף שאינו גדול ממנו. מ"מ נלענ"ד דבתקנה כללית כזאת. בעינן אחת משתי אלה. או שיהי' ב"ד גדול שאין בכל הדור גדול הימנו. או שיהי' גדול מב"ד הקדום מתקני התקנה בהכמה ובמנין. והוא דהנה המג"א סי' תר"ץ הקשה אדברי תוס' הנ"ל מהא דגיטין ל"ו: בסוגיא דפרוזבל דאיבעי להו כי התקין הלל פרוזבל לדר"י תיקן או לדר"י עלמא תיקן למאי נ"מ לבטולי א"א לדר"י הוא דתיקן מבטלינן ל"י אא"א לדר"י עלמא נמי תיקן הא אין ב"ד יכול לבטל כו'. ת"ש דאמר שמואל הא פרוזבלא עולבנא דדינא הוא אם אישר היל אבטלינן והא אין ב"ד יכול לבטל כו'. ה"ק אם

תשובה כהלכה

קיט

איישר היל יותר מהלל אבטליני ע"כ ולדברי תוס' דבממון דהפקר ב"ד
 הפקר אף ב"ד קטן יכול לבטל א"כ הרי בתקנת פרוזבל בממון קיימינן
 דשייך הפקר בד"ה כמ"ש רש"י שם ד"ה רבא אמר וא"כ ל"צ ב"ד גדול
 לבטל תקנה הזאת דהרי שייך להיפך ג"כ הפקר בד"ה ותירין המג"א דתקנת
 פרוזבל הוא דבר איסור ג"כ בדקאמר דנמנעו העם מלהלוות ועוברים עמ"ש
 בתורה השמר לך גומ' עיי"ש. והנה בכ"מ פ"ב מה' ממרים הקשה איטת
 הרמב"ם דתקנת סייג וגדר אף ב"ד גדול א"י לבטל א"כ הוכי אמרינן
 בגיטין ל"ו: דב"ד הגדול מהלל ה"י יכול לבטל תקנת פרוזבל. ותירין דתקנת
 פרוזבל לאו מיגדר מילתא פן יפרוצו ע"ד תורה דאדרבא ד"ת הוא דתשמט
 שביעית והלל התקין לבל תשמט. ואף דאמרינן לפי שראה העם שנמנעו
 להלוות ועוברים עמ"ש בתורה כו'. לאו איסורא לגמרי הוא בקום ועשה ודרך
 כלל עיקר תקנת פרוזבל לאו משום סייג וגדר הוא אלא משום תקנת עניים
 שלא ימנעו מלהלוותם ותקנת עשירים שלא יפסידו עבת"ה. והקשה הגאון
 מבערזאן זצ"ל בס' משפט שלום ס"י דל"א ב"ק תיקון עולם אות ט'. דלדברי
 הב"מ דתקנת פרוזבל ה"י תקנה לטובת הכלל ולא משום סייג וגדר איסור
 כלל. א"כ הדרא קושית המג"א לדוכתה דלפיי"ז גם ב"ד קטן יכול לבטל
 כנ"ל עיי"ש.

והנלענ"ד ליישב. דהנה כבר נודע מחלוקת הראשונים בהא דאמרינן
 הפקר בד"ה אי דוקא גדול הדור בעינן או דכל ב"ד שבדור יכול להפקיר
 וע"י בזה אריכות דברים כמשפט שלום שם מכמה מקומות שנראה כסותרין
 זא"ז. והברור והצלול כמ"ש הב"ה הו"מ ס"י ב' ובס"י ס"ז בשם תשו' הריב"ש.
 הגדול הדור שאין בכל הדור כמוהו יכול לתקן תקנה כוללת לכל הדור
 ואלים כחו להפקיר הפקר ב"ה אבל מי שאינו גדול ומיוחד בדור אין לו
 לתקן בבח הפקר ב"ד ב"א בעירו שנתקבל שם דכל ב"ד בעירו הוא כאביר
 באבירים ויפתח בדורו כו'. וע"י סמ"ע ס"י ב' ס"ק ו' י"א. ולענ"ד נרא' ברורה
 לזה מסנהדרין ה'. פשיטא מהבא להבא מהתם להתם ומהבא להתם מהני
 דהבא שבט והתם מהוקק כו' ת"ש כו' ש"מ מהתם להבא ל"מ.
 ופירש"י מהבא הי"ש גלותא בבבל. מהתם נשיא דא"י שבט. לשון שררה

ויש להן רשות להפקיר דהפקר בד"ה כו'. מהוקק, שדרה מועטת. עיי"ש.
 ומבואר דלענין הפקר ב"ה, בעינן שדרה גדולה שאין גדול הימנה ולכן כה
 הפקר ב"ד דא"י ל"מ בבבל משום דר"ג גדול מהנשיא, ולהיפך כה הפקר
 דר"ג מהני בכל העולם דהוא היותר גדול בישראל בכל הדור, ומ"מ הנשיא
 דא"י במקומו היינו בא"י יכול להפקיר, ומבואר בכל החזיון הנ"ל. ודו"ק.
 והנה לפי"ז לכאורה יקשה בהא דכתבו תוס' יבמות הנ"ל דבבבלין ב"ד יכול
 לבטל דברי חבירו משום הפקר בד"ה, דהרי שם קאי אהא דבימי רבי בקשו
 להתיר נתינים אמר להם רבי הלקינו נתיר כו'. ופירש"י דיכולין ב"ד להתיר
 ולהפקיר חלקם של ישראל דקיי"ל הפקר בד"ה. ומט"ז כתבו תוס' דאין זה
 מבטל דברי ב"ד חבירו, והרי שם בקשו להתיר נתינים בכל העולם ולעקור
 דבר כללי דזה אין כה רק בגדול שאין בדור כמוהו וא"כ אין יכול להתיר
 ולהפקיר. וא"כ שוב נקרא מבטל דברי ב"ד חבירו. — אמנם א"ש דהרי
 הנתינים הי' בא"י ורבינו הקדוש הי' נשיא בא"י ומהני תקנתו והפקירו
 מטעם נשיאות, ובל"ז הרי כתב הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ זרעים דרבינו
 הקדוש הי' יחיד בדורו ואחד בזמנו עיי"ש וא"כ כיון שלא הי' בכל הדור
 גדול ממנו רק הוא הי' הגדול שבכל הדור שפיר מהני הפקירו לכל העולם
 מטעם הפקר ב"ד. וא"ש, ומעתה בהא דגיטין ל"ו: דאמר שמואל אי איישר
 היל אבטליני שפיר פריך הש"ס דאין ב"ד יכול לבטל כו'. וא"ל מטעם
 הפקר ב"ד דהרי שמואל רצה לבטל תקנת פרוזבל שנוגעת לכל הדור ולזה
 בעינן יחיד הדור שאין כמוהו בדורה, והרי בימינו הי' רב ורב אסי שהי' בני
 גילו ורב הי' גדול ממנו כדאמרינן ב"ק פ"י: עיי"ש רש"י ד"ה מילתא וא"כ
 כיון דלא שייך הפקר ב"ד בזה שוב הוי ביטול לדברי ב"ד חבירו וא"כ אין
 יכול לבטל אא"כ גדול הימנו בהכמה ובמנין, וע"ז מתרין שפיר, אי איישר
 היל יותר מהלל קאמר דבזה מהני אף באין יחיד הדור, מטעם דב"ד הגדול
 בהכמה ובמנין מב"ד המתקן יכול לבטל, ומיושב דברי הב"מ וז"ל, ומבואר
 בדברינו, — ומלבד כ"ז ל"ש לומר תקנה דב"ד וסבתו יהי' רק רווחא להאי
 ופסידא להאי בלי שום טעם אחר כמ"ש הסמ"ע סי' ב' ס"ק י"א דאין ב"ד
 יכול להפקיר בהנ"ל, רק במקום שרואין איזה תקנה להכליל אף אם יצמח

ע"ז רווחא ופסידא אמרינן הפקר ב"ד. אבל שעיקר תקנתם יהי רק לרווחא ופסידא בנ"ד ליקח מכולל גאליציא לכוללי וויזניצא, בלי שום טעם כלל מבחוץ בודאי אפילו ב"ד הגדול א"י להפקיר באופן זה, והגדולים בדור שלפנינו תקנו אז בהסכמת המתנדבים והמקבלים ברצונם הטוב, אבל עכשיו שאנשי כולל דראהאביטש עומדים וצווחין ומוחים בכל עוז, בודאי הוי בכלל גזל הרבים מי שיגע בנחלתם, וז"פ.

ובעיקר הדבר נלענ"ד לדון בזה דין מכירי כהונה לדעת הרמב"ם פ"ו מה' מעשר ה"ו. דכי היכי דבכהונה ולוי' שייך מכירין ה"נ במתנת עניים, ובש"ך יו"ד סי' רנ"ז ס"ק י"ג מבואר דגם בצדקה שייך מכירין, עיי"ש. וא"כ בנ"ד דהני עניי כולל דראהאביטש רגילים הם לקבל הצדקות דנדבת רמבעה"נ מאת מתנדבי גאליצי' השייכים לכולל שלהם אסורים כעת המתנדבים לחזור בהם וליתן לעניי בוקאווינא מטעם שארית ישראל לא יעשו עולה כפירש"י ב"מ מ"ט, ע"א. — והנה מקור ד"ז הוא בש"ס גיטין ל' בהא דמלוה את הבהן ואת הלוי ואת העני להוות מפריש עליהן מחלקן, כו' ואע"ג דלא אתי לודי' אמר רב במכירי כהונה ולוי'. ע"כ וכיון דגם עני נשנה במתני' ע"כ דגם בעני מתרצא דמיירי במכירין. וזה דעת הרמב"ם, אמנם בירושלמי שם הביא תירין הזה דמכירין בשם רבי יוחנן, ומקשה הירושלמי וכי יש מכיר לעני, משמע דלא ס"ל דין מכירין במת"ע, ועי' מל"מ פ"ו מה' מעשר שם. — אמנם לענ"ד גם הירושלמי יודה בנ"ד, ונבאר שיטת הש"ס דילן והרמב"ם דלא השו' לפירכת הירושלמי דוכי יש מכיר לעני. — והנראה עפ"ד השדה יהושיע הובא במל"מ שם שפירש בטעמא דהירושלמי דכיון דבמתנת עניים ליכא טובת הנאה ואין החלוקה ביד הבעלים רק העניים נוטלין מעצמן מש"ה ל"ש דין מכירין, ועפ"ד כתב המל"מ דכ"ז במעשר המתחלק בתוך הגורן, אבל במתחלק בבית דבזה יש לבעלים טובת הנאה כמבואר שם בר"מ ובש"ס נדרים פ"ה, א"כ שייך שפיר דין מכירין, וז"פ, ועיי"ש במל"מ שרוצה ליישב עפ"ז שיטת הש"ס דילן והר"מ בדוחק.

אמנם לענ"ד ברווחא בעוה"י דהנה שיטת תוס' חולין קל"ט בהא דהביאו הספרי דמקשה סתירת הכתובים דכתיב גבי מעשר עני והנחת

בשערך, וכתוב ונתת ללוי לגר ליתום ולא למנה ומתריץ כאן במתחלק בבית כתיב ונתת כאן במתחלק בגורן כתיב והנחת, ופירשו תוס' דבתהלה מתחלק בבית בימות הגשמים, ואח"כ לאחר ימות הגשמים מתחלק בגורן, אמנם בר"ן נדרים פ"ה פירש פ"א להיפך דבתהלה בימי הקציר מתחלק בגורן ואח"כ בימות הגשמים מתחלק בבית וכ"פ הרא"ש שם, ולהבן תוכן המהלוקת שבין הב' פירושים אלו וגם לכאורה תמו' פירש התוס' דנדי דפירשו דמי"ה מתחלק קודם בבית משום דבימות הגשמים אינו יכול להוציאו לגורן שלא יתקלקל. מ"מ קשה דלמה ימתין כלל עד ימות הגשמים, ומדוע לא יהלקנו מיד בימי הקציר וכדפירש הר"ן.

והנלענ"ד עפ"ד הח"צ סי' ק"ו דהכי שעומד לפני מצוה לעשותה מיד אך לא עצהו"ט ואם ימתין קצת יעלה בידו לעשות אותה המצוה גופה באופן היותר נעלה ומשובח דלד"ה מהויב להמתין כדי לעשות מן המובהר ול"ש בזה זריזין מקדימין ואין מעבירין על המצות, עיי"ש והדברים עתיקין, והנה ז"פ דמצוה דאורייתא נגד דרבנן חשוב מן המובהר ומקודש יותר, וא"כ היכי שיש לפנינו מצוה אשר כעת אין חובה רק מדרבנן ואם יעשה עוד איזה פעולה יהי' חובה מה"ת ודאי מהויב להמתין וא"כ לפי"מ דקיי"ל בב"מ פ"ח דאין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית לאחר גמר מלאכה, אבל בגמר מלאכה דהיינו מירוח לא נתחייב במעשר רק מדרבנן, ולשיטת הרמב"ם פ"ד מה' מעשר כל הנך ששה דברים שקובעין למעשר כגון מקה, וחצה, ותרומה, ומלח כו' הוין מראות פני הבית כולן ל"ה רק מדרבנן, וא"כ בודאי מהויב כ"א להכניס פירותיו לבית ולעשרן שם מה"ת, אף דגם מקודם מהויבין מדרבנן, וכן מבואר בברכות ל"ה, בא וראה בי' דורות הראשונים הי' מכניסין פירותיהן דרך טרקסמין כדי לחייבן במעשר ופירש"י ותוס' דהיינו מדאורייתא אבל מדרבנן גם הצר קובעת, (ולפירש"י פסחים ט' גם בשדה לאחר גמר מלאכה חייב במעשר מדרבנן), עיי"ש, וע"כ הכונה כנ"ל דדורות הראשונים הי' מכניסים עצמם לחיוב מה"ת דרך טרקסמין דוקא לא דרך הצר כדי לקיים מצוה מן המובהר, ודו"ק, ומעתה א"ש שיטת התוס' לדעת הספרי דע"כ בתהלה ההילוק בבית משום דקודם ראות פני הבית אין החיוב מה"ת, בתרומה

תושבה כהלכה

קבא

ומעשה, וא"כ ע"כ גם תרומה לא הפריש טרם הכנסו אל פני הבית לקיים מצוה מן המובחר, כנ"ל, וא"כ ממילא ל"ש כלל חילוק מעשר עני, קודם תרומה דאסור להקדים, וגם במ"ע גופי' לא נתחייב ועוד מה"ת ובודאי יעשה מצוה מן המובחר, (ומכש"כ להתיר דקאי אספרי דקאי אפירש הכתובים וא"כ מה"ת ל"ש כלל הפרשה קודם ראות פני הבית, והבין, ולכן שפיר פירשו דע"כ מתחלה החילוק הוא בבית ואה"כ בגורן, דבהיפך א"א.

אמנם לפירש הר"ן והרא"ש י"ל עפימ"ד בש"ס ב"מ שם דרבי ינאי לא קאמר דבעינן ראות פני הבית רק בזתים וענבים דלאו בני גורן נינהו אבל בתבואה דבני גורן נינהו גם רבי ינאי מודה דגורן קובע למעשר דגורן בהדי' כתיב בהוא עיי"ש וכ"פ הראב"ד בפ"ג ובפ"ד מה' מעשה, א"כ א"ש דבתבואה דבת גורן הוא שפיר מתחלק תחלה בגורן בימי הקציר דהרי החיוב מעשרות הוא מיד מה"ת - וא"כ מה"ת להמתין עד שיכניסו לבית והרי אין מעבירין על המצות, וא"ש מחלוקתן ע"נ.

והנה להמבואר בב"מ מ"ט דאיסור שארית ישראל לא יעשו עולה ל"ש רק הזכי דסמכא דעת המקבל ע"י גבי מתנה מועטת דהוא ג"כ מטעמא דשארית ישראל כו' וה"ה גבי מכירי כהונה, אבל הזכי דלא סמכא דעתא ליבא איסורא ויכול לחזור בו, ומעתה נראה דדינא דיש מכיר לעני גבי מעשר עני יהי תלי' בבי' הפירושים הנ"ל דלפירושי תוס' דבתחלה מתחלק בבית שפיר שייך דין מכירין דסמכא דעת העני הרגיל דהרי בתחלה החילוק ביד הבעה"ב ובידו לצמצם שלא להניח ליטול שאר עניים רק משהו כדי להציל עבור מכירו כמבואר בר"מ פ"ו ממת"ע דהרי אית לי' טבה"נ ובידו לחלוק, אבל לפירש הר"ן והרא"ש דבתחלה מתחלק בגורן ולשיטת הרמב"ם שכתב המל"מ בפ"ו מה' מעשר דהעניים נוטלין בעצמן בע"כ, ואף דיכול להציל מחצה למכירו, מ"מ היינו חוקא כשיספיק לו עבור כל העניים כדי שביעה, וא"כ לא סמכא דעתא דעני' המכירו דאולי יבואו הרבה עניים ולא ישאר עבורו מאומה, וא"כ נהי דהיכי דאתרמי דנשאר יוכל להציל עבורו לאחר כדי שובען מ"מ דין מכירין דיהי' לאסור לחזור בו דעיי"ז יהי' השיב כאתי ליד העני שיוכל להפריש עליו כדקאמר בש"ס זה א"א לומר דהרי מותר לחזור בו כנ"ל.

והסברא נכונה הוא ודו"ק. — ומעתה י"ל דהירושלמי ס"ל כהאיבעית אימא בב"מ פ"ח: דבתבואה דבת גורן הוא מודה רבי ינאי דל"ב ראות פני הבית והגורן קובע מה"ת וא"כ ע"כ בתהלה מתחלק בגורן וא"כ שפיר מקשה וכי יש מכיר לעני דלפ"ז ל"ש דין מכירין במ"ע דיהי אסור להזור בו וממילא ל"ה כאתי לידו דעני. אמנם הי"ש דילן כשיטתי בפסחים ט' ובברכות פרק ה' דל"א דהא דא"ר אושיעא מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוין שלא כדי לפטור ממעשה הלכה פסוקה הוא דכתב רש"י בב"מ פ"ח דע"כ רבי אושיעא ס"ל דגם בדגן בעינן ראית פני הבית, ולכן פסק הרמב"ם פ"ד ממעשר סתמא דגם אדגן בעינן ראות פני הבית עיי"ש בב"מ ובמל"מ. וא"כ טוב ע"כ צ"ל דבתהלה מתחלק בבית ושפיר שייך דין מכירין גם במעשר עני והוי כאתי לידו וא"ש ע"נ.

ובהיותי בזה גלענ"ד פרפרת נאה בהא דפליג רבי יוחנן ארבי ינאי רבו דאפילו חצר קובעת שנאמר ואכלו בשעריך ושבעו, ופריך ורבי ינאי הכתיב בשעריך ומיטני היינו דמעיל ל"י דרך שער לאפוקי דרך גגות וקרפיפות דלא. עיי"ש. ולכאורה מאי דוחקי דרבי יוחנן לאפליגי ארבו דהרי ההוכחה דמואכלו בשעריך יתיישב בטוב גם לרבי ינאי. — אמנם לענ"ד עפימ"ד בסוף פאה וברמב"ם פ"ו מה' מעשר עני דבגורן צריך להלק לכל עני שיעור גדול כדי שביעה שנאמר ואכלו בשעריך ושבעו, אבל כשמתחלק בתוך הבית די בשיעור כזות לכאו"א. ועיי"ש במשנה למלך מה שהקשה דלפ"ז ע"כ האי קרא הואכלו בשעריך ושבעו קאי אחילוק בגורן לא בבית, והרי רישא דקרא ונתת ללוי כו' ע"כ מוקי ל"י בספרי (בתום' הולין קל"ט הנ"ל.) במתחלק בתוך הבית, וע"כ צ"ל דסכינא הריפא פסקא לקרא, וע"כ סיפא דואכלו בשעריך ושבעו מיירי במתחלק בגורן, (ובמק"א ביארתי ליישב זאת, ואבמ"ל.) עיי"ש. והנה לפ"ז לכאורה איך יתכן כלל ללמוד מואכלו בשעריך ושבעו דהצר קובעת, דהרי ע"כ קרא קאי במתחלק בשדה בגורן. אמנם הפשוט דלרבי יוחנן דהצר קובעת ול"ב כלל בית דירה, שפיר משבח"ל קביעת חצר גם בשדה בגורן, היכי דיש לו גורן בתוך שדהו להכניס שם תבואתו באיזה אופן שהוא חצר ההיובת, ושפיר א"ש דמתחלק בגורן שלא בבית והוי בחצר.

תשובה כהלכה

קכב

ומעתה זהו גופי ראי רבי יוחנן דע"כ חצר קובעת מדכתיב ואכלו בשערך ושבעו. וכיון דבשיעור שביעה קיימין ע"כ א"א דמיירי בבית. דבזה ל"ב שיעור שביעה. וע"כ צ"ל דגם חצר דל"ה בכלל בית קובעת. וקצרתה. ומעתה לפי"ז יקשה מנ"ל לר"י דחצר קובעת דהרי קרא דואכלו בשערך ושבעו מיירי במתחלק בגורן ולשיטת התוס' דחילוק הגורן הוי אחר חילוק דבתוך הבית. א"פ הרי כבר נתחייב בראות פני הבית דהרי כבר הוציאוהו מבית לגורן וע"ז קאי הקרא דואכלו בשערך ושבעו ועכצ"ל דלרבי יוחנן ע"כ חילוק דהגורן קודם חילוק דבתוך הבית ודו"ק ומעתה שפיר מקשה הירושלמי לפימ"ש שם תירוץ דבמכירי כהונה בשם רבי יוחנן שפיר פריך דלר"י דחילוק הגורן קודם ע"כ ליכא מכירין גבי מ"ע. כנ"ל. (ולר"י גופי ע"כ צ"ל דבעני הוי מטעם אמירה לגבו כדעת השואל בתשו' הת"ס יו"ד סי' רל"ז) אמנם בי"ס דילן דרב מתרין הכי שפיר לא קשי' לוי די"ל דס"ל דחילוק הגורן הוא אחר חילוק דבתוך הבית וכנ"ל.

ובעיקר סברת הירושלמי דוכי יש מכיר לעני נלענ"ד נכון. עפי"מ דיש להבין דברי רש"י גיטין ל"ז: שם שפירש דטעמא דבמכירי כהונה השיב באתי ליד הכהן משום דכיון שרגיל ליתן לזה אסחי שאר כהנים דעת' מני עי"ש. והוא מחוסר ביאור דהרי מ"מ לא אתי עדיין ליד הכהן ומאי בכך דשאר כהנים אסחו דעת'. — והנה באמת כבר הקשו הראשונים בהא דאמר רבי יוחנן בב"מ מ"ט ישראל שאמר לבן לוי כור מעטר י"ל לך בידי רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעטר על מקום אחר אא"ב לא מצי למיהדר ב"י משח"כ רשאי כו'. והקשו דבמה קנאו הבן לוי להאי כור מעטר הרי לא אתי לידי ולא עשה שום קנין. והנה בשטה מקובצת הובא בקצה"ה סי' ר"ד סק"ג תירין בשם הר"מ דאירי במכירי כהונה בדאמרינן בגיטין ל"ז ותמה הקצה"ה דהרי מבואר בתוס' יש נוחלין דף קכ"ג דנהי דבמכירי כהונה אסור לחזור בו דהוי כמתנה מועטת מ"מ אם בא לחזור בו מהני חזרה ול"ה קנין ועי' בקצה"ה סי' ער"ה ס"ק ט"ו דהביא בשם מהרי"ל ג"כ דבמכירי כהונה א"י לחזור בו דהוי כמו קנין. ותמה כנ"ל. ובאמת לענ"ד ממקומו מוכרע דהרי בסיפא דמילתא דרבי יוחנן בב"מ שם קאמר נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא.

תערומות הרי מבואר דלאו קנין הוא כלל רק איסורא בעלמא משום מהוסר אמנה דשארית ישראל בוי. וא"כ הדברים נפלאים, גם יפלא בעיני מה הוסיף הר"מ במ"ש דמיירי במכירי כהונה דהרי כל לתא דמכירי כהונה כתבו תוס' בב"ב הנ"ל דהוא משום מתנה מועטת, וא"כ הרי הבא מיירי דאמר לו בפירושי כור מעשר יש לך בידי והבטיחו בפירושי וא"כ הרי עדיף יותר מסתם מכירי כהונה, וא"כ דזה לא השיב קנין מאי יוסיף תת כח אי הוי מכירי כהונה, וגם א"נ דמיירי במכירי כהונה למה צריך לומר לו כור מעשר יש לך בידי דהרי בסתמא הכי הוא דלדידי יהיב לי באופן שדברי הר"מ ז"ל נפלאים למתבונן היטב. והגלענ"ד בזה עפ"ד הקצוה"ה סי' רמ"ג סק"ד והוד אפרים יו"ד סי' ס"א. בהא דמקשה הפר"ה אהא דאמרינן ביבמות צ"ט דהרש שוטה וקטן משגרין להם תרומה לבתיהן והרי הרש שו"ק אין להם זכי ואך יוצא ידי נתינה בתתו לאינו בר זכי ותירצו דכמו דקטן אית לי זכי בירושה כמו"כ אית לי זכי במתנות עיי"ש. והדברים קלורין לעניים דכמו דזוכין בירושה בלי שום קנין כלל רק ממילא במיתת אביו בהק התורה שבן יורש את אביו כמו בן לענין מתנות שבהק התורה שתרומה ומעשר לכהנים ואפילו קטן במשמע א"כ אף קטן אית לי זכי דמשעת קריאת שם דידי הוא ורהמנא זכה לי. ועי' באריכות ביד אפרים. וא"כ לפי"ז מבואר דבמתנות כהונה א"צ הבהן לעשות שום קנין, כמו בירושה. אך לכאורה יש לחלק דהרי במת"כ אכתי אגידא ב"י כה הבעלים דיכול ליתנו לכל בהן שירצה ואית לי טבה"נ, וגם לוי נאמר דהבעלים מסלקין עצמם מכל וכל, מ"מ הרי כל הבהנים שוין בו ואך שייך זכי דאין כאן בהן מיוחד שנאמר דהוא זכה בו משעת הפרישה. ובירושה גופי קי"ל לשיטת כמה פוסקים דאם נשאר שני בנים והטילו גורל על החלקים והחזיק אחד בחלקו דצריך גם הישני לעשות קנין, והיינו משום דלא הוברר בשעת הירושה חלקו ולכן צריך קנין וא"כ מבש"כ הבא בתרומה דיד כל הבהנים שוין בו. — ולכן שפיר קאמר הר"מ דבעינן תרתוי א' דמיירי במכירי כהונה דידוע לכל שאינו נותן רק לזה א"כ אסחו שאר כהנים דעתי מיני מעיקרא ומיוחד רק לזה ודמי לירושה בבן אחד דל"ב שום מעשה קנין דרהמנא זכה לי. אך עדיין הרי כה הבעלים

תשובה כהלכה

קכג

אגידא ב"י דיש להם טבה"ג והברירה למי יתן. וא"ל הנפקע טבה"ג דיד"י משום
דאסור לחזור בו דהרי באמת יכול לחזור בו כבתוס' הג"ל. ולא עדיף משבועה
דאינו עושה שום קנין בבסי' ר"ט בהו"מ. אמנם לכאורה י"ל דמהני מטעם
סילוק בדבר שלא בא ליהו דמהני בדברים בעלמא בלי קנין כמ"ש הסמ"ע
סי' ר"ט ס"ק כ"ט ועי' בנתיחה"מ הידושם ס"ק כ"ה שם והבן. וא"כ י"ל דהא
דנתן לו בשנה העברה המתנות דדינו שאסור לחזור בו הוי כאלו סילק עצמו
או מכה הטבה"ג ולכן מהני. אולם ז"א דהרי הוי דלית ל"י שייכות כלל ל"מ
סילוק לדעת הסמ"ע שם ועי"ש בקצוה"ה ס"ס ר"ט. וא"כ ל"מ הסילוק קודם
שנתגדל התבואה טרם בא היוב מעשר כלל. וא"כ שוב ממילא יכול לחזור
מדינא. וטבה"ג דיד"י הוא. ולכן הוי דאומר לו כור מעשר יש לך ביד
דמגלה דעת'י דלא חזר בו מהסילוק שסילק נפשי' עד כה וא"כ כיון שסילק
נפשי' אחר שנתגדל התבואה ונתחייבה במעשר שפיר מהני מדינא ולית ל"י
כלל שום ברירה ליתן למי שירצה וכאחר דמא ולכן ממילא שוב זוכה
הכהן בהכור מעשר מדינא קנין גמור. מטעם דמכירין מהני לסלק כה שאר
הכהנים. מטעם יאוש. וטעם אמירה מהני לסלק כה הבעה"ב. ושפיר בעינן
תרת'י ומ"מ שפיר קאמר בסיפא דאם נתנו לאחר אין לו עליו אלא תערומות.
משום דכיון דטעמא הוא דנתיאשו שאר הכהנים מטעם דסברו דודאי לא
יחזור ממכיריו וא"כ הוי דשו"י נפשי' הדרנא שוב הוי יאוש שלהם בטעות
דאלו הוי ידעו דיהזור לא הוי מסחו דעת'י. ~~ועי' תוס' ב"מ דף ס"ו ס"ז.~~
דיה התם זביני וי"ל.) ונהו דהבעלים אין להם כה ליתן מ"מ לא גרע מאלו
הטף הלוי בעצמו אחרי שמעו שחזר כיון דיד כל הכהנים שוין וכנ"ל. והויק
היטב וקצרת'י באופן שנתבארו דברי הש"ס ושיטת הר"מ ז"ל בדברים נכונים
וצלולים בעוה"י. ונתבארו גם דברי רש"י גיטין ל' הג"ל.
והנה הקצוה"ה והוד אפרים כתבו דמת"ע דלא כתיב בהו נתינה דק
עזובה אין לקטן זכי דעזובה משמעו שהעניים יזכו ויעשו קנין. עי"ש. אמנם
במעשר עני דכתיב ב"י נתינה דכתיב ונתת ללוי לגר כו'. שוב גם קטן אית
ל"י זכי כמו במת"כ. דל"ב עשיית קנין בזה עי"ש ביד אפרים באריכות.
והנה כבר כתבנו מדברי הספרי בתוס' חולין קל"ט דבמעשר עני כתיבי תרי

קראי ונתת, והנחת בשעריך. דונתת קאי אמתחלק בתוך הבית והנחת קאי אמתחלק בגורן, וא"כ במתחלק בבית דכתיב ב"י ונתת שפיר הוי כמו מת"כ דל"ב שוב זבי ושפיר איבא לאוקמא במכורין, אבל במתחלק בגורן דלא כתיב ב"י ונתת כ"א והנחת והוי כמו שאר מת"ע דבעי זבי ול"ד לירושה וא"כ ממילא ל"מ מכורין דמה בכך הרי מ"מ לא אתי לידי בקושיית הקדמונים הנ"ל. וא"כ שוב י"ל כנ"ל דהירושלמי ס"ל דבתחלה מתחלק בגורן, והרי ע"כ הבעה"ב המלוה מעות להפריש צריך שיזכה תיכף בתחלת החיוב דאם לא יזכו בתחלת החיוב ויהי כאתי ליד העני א"כ החיוב עליהם לתת לעניים (ועי' בבי"צ אות ש"ס כ"א.) ולכן שפיר פריך וכי י"ש מכור לעני דבחילוק גורן לא כתיב ונתת וא"כ ל"ד למכירי כהונה ול"ה כאתי לידי, והש"ס דילן ס"ל דבתחלה מתחלק בבית ודעתו שיזכה תיכף בתחלת החילוק בבית ולכן שפיר מהני מכורין דכיון דכתיב ונתת הוי כמת"כ וכאתי לידי דמו. וכנ"ל, וא"ש. — עכ"פ מתבאר מכל הנ"ל דרק במעשר עני דעת הירושלמי דל"ש מכורין ולשיטת המל"מ והשדה יושיע חוקא במתחלק בגורן, ולפמ"ש ל"ק הירושלמי רק דלא הוי כאתי לידי אבל לחזור אסור. וא"כ בצדקה דהחילוק תלי' ביד הנודר כביו"ד ס"י רנ"ז שפיר כו"ע מודים דשייך מכורין כמ"ש הש"ך ואסור לחזור, ושארית ישראל לא יעשו עולה. כנלענ"ד בעזה"י.

ועל מנהלי כוללי בוקאווינא אקרא תמה, אם הפצים להגדיל מסת הכנסותי כדי לתת ספק לאחיהם היושבים בקדש עליהם להשתדל להרחיב את גבול צדקת רמבעה"ג במדינתם ולהישגה בעינא פקוהא שישקליהם יגיעו לידם בלי מגרעת, ומדוע ירצו לעשוק את העניים המדוכים עד נפש, והגבוא צוה "בצדקה תכוננני, רחמי מעושק!" והי' ישפות שלום לנו ולכל ישראל, וירחיב גבול אלמנה, והעיר הקדש על תילה ומכונה, וארצינו תתן יכולה דישנה ורעננה, ונעלה עיר דוד הנה. יאסוף ה' עדת מי מנה, ובצדקה תכונננה, והי' מעשה הצדקה שלם. הכ"ד הרוש"ת ברגשי כבוד ויקר

מרדכי ארי' האבערמאן דפוה"ק.

(מקום ההותם)

